

СИЛАБУС ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ВІЗУАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ДОБИ МОДЕРНІЗМУ ТА ПОСТМОДЕРНІЗМУ»

Ступінь освіти	Перший бакалаврський
Освітня програма	Культурологія
Кількість кредитів	4 (120 год.)
Заняття:	
лекції:	2 год. на тижд.
практичні заняття:	1 год. на тижд.
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=3497>

Кафедра, що викладає Філософії і педагогіки

Викладач:

Годенко-Наконечна Олена Петрівна
Професор, доктор філософії (канд. мистецтвознавства)

Персональна сторінка
https://filosof.nmu.org.ua/ua/staffua/page4.php?clear_cache=Y

E-mail:
Hodenko-Nakonechna.O.P@nmu.one

Тел. 050-876-48-85

1. Анотація до курсу

Курс для бакалаврів спеціальності 034-Культурологія спрямований на засвоєння понятійного апарату та специфіки основних течій і напрямків візуального мистецтва модернізму та постмодернізму; на опанування досягнень світової художньої культури ХХ-ХХІ ст. Розглядається проблематика стилістичних особливостей сучасного мистецтва; творчий доробок зарубіжних та українських митців; світоглядні парадигми мистецьких практик.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни – отримання знань і компетентностей сфери сучасної візуальної культури і мистецтва задля практичного застосування у світі культурних комунікацій, при рішенні соціальних і практичних завдань та всебічного розвитку особистості.

Завдання курсу:

- ознайомити студентів з найбільш вагомими напрямками візуального мистецтва 20 – поч. 21 ст.;
- формувати усвідомлення місця та значення мистецьких процесів останнього століття в сучасному культурологічному дискурсі та здатності критичного аналізу художніх явищ.

3. Результати навчання

- Застосовувати методи спостереження та аналізу до інтерпретації текстів та контекстів (естетичних, політичних, релігійних, лінгвістичних тощо), для визначення змістового наповнення та актуальності мистецьких явищ;
- Орієнтуватися в культурно-мистецьких процесах сучасної цивілізації, розвивати художній смак, естетичні уявлення, гуманістичне світобачення
- Вміти використовувати провідні моделі гуманітарного пізнання як смисловий простір міркувань в історичному, соціокультурному, мовно-літературному, загальнонауковому, історико-філософському та теоретико-філософському контекстах

4. Структура курсу

ЛЕКЦІЇ
Тема 1-2. Концептуальні засади нового візуального мистецтва (4 ауд. год.) зародження нових мистецьких форм
1.1. Мова сучасного візуального мистецтва
1.2. Зародження нових форм візуального мистецтва на рубежі 19-20 ст.
1.3. Авангард як розрив з традицією, причини змін мистецької парадигми
Тема 3. Основні напрямки модернізму I пол. 20 ст. (4 ауд. год.)
3.1. Кубізм і творчість П.Пікассо
3.2. Фовізм і творчість Анрі Матісса
3.3. Німецький експресіонізм та італійський футуризм
Тема 4. Абстракціонізм в європейському та американському мистецтві
4.1. Живописний абстракціонізм В.Кандинського
4.2. Геометричний абстракціонізм Піта Мондріана
4.3. Супрематизм К.Малевича
4.4. Візуальне мистецтво США: від Дж. О'Кіф до абстрактного експресіонізму Дж. Поллока та ін.
Тема 5. Скульптура модернізму
5.1. Від новаторської творчості Огюста Родена до К.Бранкузі та О.Архипенка
5.2. Модернізм в скульптурі А.Джакометті
5.3. Британські скульптори Генрі Мур, Б. Хепворт
Тема 6. Дадаїзм та сюрреалізм
6.1. Дадаїзм і постать Марселя Дюшана
6.2. Сюрреалізм як напрямок: А.Масон, Р. Магріта, І.Тангі та ін.
6.3. Творчість Сальвадора Далі
Тема 7. Енді Воргол та мистецтво поп-арту
7.1. Творчість Енді Воргола

7.2. Поп-арт як нове масове мистецтво: Р.Раушенберг, Дж.Джонс, Ліхтенштейн та ін.
Тема 8. Британське мистецтво 20 ст.
8.1. Р.Фрай, група Блумберг та англійський вортицизм
8.2. Англійські живописці Г.Сазерленд, Ф.Бекон, Л.Фройд
8.3. Молоді британські художники
Тема 9. Новітні тенденції візуального мистецтва 2 пол. 20 ст.
9.1. Мінімалізм, оп-арт, ленд-арт
9.2. Концептуальне та постконцептуальне мистецтво. Й.Бойс.
9.3. Німецькі художники: А.Кіфер, Г.Ріхтер та ін.
9.4. Фотореалізм, трансавангард та ін. напрямки кін. 20 ст.
Тема 10. Актуальні питання сучасного візуального мистецтва епохи постмодернізму
10.1. Особливості постмодерністичної культури та мистецтва
10.2. Новітні мистецькі течії останніх десятиліть. Відео-мистецтво.
10.3. Актуальні форми «контемпорарі арт» на сучасному етапі. Паблік-арт Олафура Еліасона та ін.
ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ
1. Мистецькі пошуки авангарду поч. 20 ст. (2 год.):
1. Богемне середовище паризького «Вулика» (La Ruche) поч. 20 ст.: Модільяні, Сутін, Шагал, Бранкузі, Архипенко та ін.
2. Творчі тандеми авангардного мистецтва: Робер і Соня Делоне, Ганс і Софі Арп, Вл. Стржемінський та Катажина Кобро, Фернан та Надя Леже, В. Кандинський та Габріела Мюнтер
3. Від метафізичного живопису Джорджо де Кіріко до сюрреалізму Сальвадора Далі та Рене Магріта
2. Основні напрямки модернізму в полі європейського мистецтва (2 год.)
1. Об'єднання «Синій вершник» (Мюнхен) та роль В. Кандинського в мистецьких процесах експресіонізму
2. Італійський футуризм: маніфест, основні постаті (Карра, Боччоні, Балла, Северіні та ін.)
3. Ідеологія сюрреалізму (ідеї А. Бретона) та його основні представники (крім С.Далі): М.Ернст, А. Массон, Ів Тангі, Х.Міро
4. Абстракціонізм Піта Мондріана та ідеї голландської групи «Де стайл»
3. Мистецтво модернізму на американському континенті (2 год.):
1. Творчість Джорджії О'Кіф
2. Творчість Джона Грехема (Грема) – українця Івана Домбровського
3. Абстракціонізм Джексона Поллока та Лі Краснер
4. Абстрактний експресіонізм Роберта Мазервела та Хелен Франкенталлер

5. Художники покоління Енді Воргола – представники американського поп-арту: Роберт Раушенберг, Джаспер Джонс, Рой Ліхтенштейн, Клас Олденбург, Том Вассельман, Дж. Розенквіст.

Самостійна робота на 1 чверть: законспектувати основні положення статті В. Трубчанінова «Казимир Малевич та Харківщина» та статті А.Рыкова «Искусство авангарда перед публикой и критикой. О книге Дэвида Коттингтона "Кубизм в тени войны"». Висловити власні міркування.

4. Мистецтво модернізму в Британії (2 год.):

1. Нова британська скульптура: Тоні Крегг, Річард Дікон, Білл Вудроу
2. Скульптор Ентоні Гормлі, творчість Аніша Капура
4. Скандальний Демієн Герст (Хьорст) як представник «Молодих британських художників»
5. Представники «Молодих британських художників»: Гері Х'юм, Майкл Ленді, Брати Джейк і Дайнос Чапмен
6. Жінки-художниці з групи «Молодих британських художників»: Трейсі Емін, Сара Лукас, Рейчел Вайтрід
7. Англієць Девід Гокні – другий найдорожчий живий художник

5. Сучасне модерністичне мистецтво України (2 год.)

1. Український трансавангард кінця 20 ст.
2. Художники «Паркомуни», зокрема Олександр Гнилицький та Василь Цаголов
3. Олег Голосій – представник українського трансавангарда, виходець з Дніпра
4. Художники «Нової хвилі» Арсен Савадов та Георгій Сенченко
5. Тіберій Сільваші та група «Живописний заповідник»
6. Мистецтво Олега Тістола та Марини Скугаревої
7. Художники Влада Ралко та Олександр Будніков
8. Молоде покоління художників революційного часу – група Р.Е.П.
9. Харківські художники Борис Михайлов, Микола Рідний, Гамлет Зінківський та ін.
10. Олександр Ройтбурд та одеська школа сучасного мистецтва

6. Підсумкові контрольні завдання (2 год.)

Самостійна робота на 2 чверть: надати короткі дані про жінок-художниць 20 ст. (ім'я, роки життя, країна, напрямок мистецтва): обрати одне з цих імен для повноцінної характеристики життя і творчості:

1. Сюзанна Валадон
2. Фріда Кало
3. Доротея Танінг
4. Мерет Опенгейм
5. Йоко Оно
6. Луїз Буржуа
7. Бріджет Райлі
8. Яйої Кусама
9. Марина Абрамович

10. Феміністичне мистецтво Джуді Чикаго, Барбари Крюгер, Сінді Шерман 11. Тамара Лемпицька 12. Емма Андівська 13. Алла Горська

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення.

На лекційних заняттях мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.
 Активованій акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Офіс365.
 Використання MStTeams (<https://teams.microsoft.com/>)

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Сума балів за навчальні досягнення здобувача вищої освіти	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Формою підсумкового контролю є диференційний залік. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного та підсумкового контролю і самостійної роботи складатиме не менше **60 балів зі 100**.

При отриманні підсумкової оцінки **нижче 60 балів** студент не допускається до іспиту.

Максимальна кількість балів становить **100**, що поділені у такий спосіб: підсумкова контрольна робота – **40**, робота на практичних заняттях – **30**, самостійна робота - **30**.

<i>Види роботи в семестрі</i>	<i>кількість</i>	<i>Максимум балів за 1</i>	<i>разом 100 балів</i>
Практичні заняття	5	6	30
Самостійні завдання	2	15	30
Підсумкова контрольна робота (тести)	20 тестових завдань	2	40

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контрольів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням "Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Письмові запитання стосовно курсу мають надсилатися до викладача на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань, він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять.

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

За об'єктивних причин (наприклад, умови карантину, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням з керівником курсу.

7.6. Здобувач може отримати додаткові бонуси (2-4 бали) до підсумкової оцінки, враховуючи активну роботу на заняттях, участь у дискусіях, конференціях дотичної тематики.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Фартінг С. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення. К., 2019.
2. Меднікова Г. Українська і зарубіжна культура ХХ ст. К., 2002.
3. Миропольська Н.Є., Белкіна Е.В. та ін. Художня культура світу: європейський культурний регіон. Навч. посібник. К.: Вища школа, 2001.
4. Искусство с 1900 года: модернизм, антимодернизм, постмодернизм / Х. Фостер, Р. Краусс, Ив-Ален Буа, Б.Х.Д. Бухло, Д. Джослит. М., 2016.

Додаткова

5. Авдеев Р. Ф. Философия информационной цивилизации. М., 1994.
6. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція. К.: Основи, 2004.

7. Годенко-Наконечна О.П. Питання меж мистецтва в сучасній візуальній культурі". Тези доповіді на Всеукраїнських філософських читаннях "Філософія і культура в континумі сьогодення" (НТУ ДП, 27.11.2019).
8. Джонсон Пол. Современность. Мир с двадцатых по девяностые годы. Тт. 1, 2. М., 1995.
9. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Ч.Е. Вінквіста та В.Е. Тейлора. К., 2003.
10. Зиммель Г. Філософія культури. М., 1996.
11. Козловський П. Постмодерна культура: суспільно-культурні наслідки технічного розвитку // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. К., 1996.
12. Левчук Л. Західно-європейська естетика ХХ ст. К., 1997.
13. Малевич Казимир. Чорний квадрат. СПб: Азбука, 2017.
14. Модернізм. Сборник. М., 1977.
15. Ортега-и-Гассет Х. Эстетика. Філософія культури. М., 1991.
16. Полевой В. Двадцатый век. М., 1989.
17. Постмодернисты о посткультуре. М., 1996.
18. Руднев В. П. Словарь культуры ХХ века. М., 1997.
19. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество. М., 1994
20. Тодоров Ц. Триумф художника. М.: Ко-Либри, Азбука-Аттикус, 2018.
21. Томпсон Дон. Помаранчевий надувний пес: буми, потрясіння і жадоба на сучасному ринку. К.: ArtHuss, 2018.

10. Методи навчання

1. Словесні методи навчання: пояснення, обговорення та евристична бесіда.
2. Наочні методи навчання: демонстрація та ілюстрація.
3. Метод проблемного викладення: студенти стають співучасниками наукового пошуку.
4. Дослідницький метод: студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження та виконують інші пошукові дії.